

Nr 80.

Av herrar **Carlström** och **Osberg**, om förhöjt bidrag från allmänna avdikningsanslaget till vissa odlingsföretag m. m.

»Jordbrukets bristande expansionsförmåga utgör en av de viktigaste orsakerna — kanske den viktigaste — till emigrationens fortgång» säger professor Gustaf Sundbärg i sin bok »Tankar i utvandringsfrågan 1913». I dessa tider skulle man kunna omskriva satsen så: Jordbrukets bristande expansionsförmåga utgör en av de viktigaste orsakerna till att vårt land i nuvarande nödtid ej förmår hålla folknäringen uppe. Det är visserligen ingen brist på rådgivare i den allmänna diskussionen i folkförsörjningsspörsmålet, men skola vi finna lösningen av detsamma, måste vi vända våra blickar åt jorden. Det är jorden och dess brukare som i dessa tider av yttersta nöd måste ge landet räddningen.

Vetande, handel och industri förmå ej längre ge oss bröd. Jordbruket har verkligen för en gångs skull kommit i första planet, efter att under många år s. a. s. stått i skuggan för andra näringar. Man kan dock påstå, att den uppmärksamhet, som dess utövare nu och under sistförflutna år varit föremål för, ej för desamma alltid varit av det angenämaste slaget. Och ingen torde heller våga påstå att denna uppmärksamhet haft kärleken för modernäringen till grund. Det har legat något av pockande fordran i densamma, som just ej stimulerat jordbrukets män till nya kraftansträngningar. Dessutom var förhållandet på jordbrukets område under många år före krigsutbrottet sådant, att ingen vidare entusiasm eller nyskaparglädje kunde hos dess idkare ifrågakomma. Jämförelsevis låga pris å produkterna, en förlamande brist på arbetskraft jämte den ringaktning från andra samhällsklasser för jordbruket, som blivit en osed i vårt land, samverkade till att en känsla av olust börjat smyga sig in bland jordbrukarne.

Med tanke blott på arbetsprisen är det obefogat att begära, att under senaste årtionden någon vidare ny mark kunnat brytas, ty det har i flesta fall varit billigare köpa gammal odlad jord än att bryta ny. För övrigt

har den form av odling, som utförts med spade och plog under svett och möda, i alla tider haft för litet erkännande. Visserligen har statsmakterna under senare tiden sökt stödja nyodlingar av jord genom lån och anslag, helst om det gällt större företag, men arbetet har ändock oftast blivit ganska betungande för den enskilde.

Då nu tidsförhållandena genom sitt ingripande rent av synas tvinga Sveriges folk att lägga nya marker under plog, bör givetvis staten mer än annars gripa in för att hjälpa i avseende på lån och anslag. Det kan invändas, att det nu är för sent att hjälpa för denna kristid med nyodlingar, men ingen kan ännu med säkerhet säga när kriget slutar eller normala förhållanden ånyo inträda. Och för övrigt — om normala förhållanden snart skulle inträffa så torde väl inga statsmedel med mindre risk ha offrats under krisåren. Ty dessa penningar bli icke bortkastade, de komma under alla förhållanden landet till godo ur samhällelig synpunkt sett. Emellertid är det ju klart att i fråga om dessa lån och anslag, sådana marker i första hand böra ifrågakomma, som redan under detta, nästa eller därpå följande år kunna göras skördebarande. Lämpligt synes vara, att riksdagen uppdrager åt Kungl. Maj:t att genom lantbruksstyrelsen, i den mån det på sagda myndighet kan bero, skyndsammast möjligt inom landets olika provinser, till vilka bidrag från allmänna avdikningsanslaget kan enligt nu gällande bestämmelser utgå, således till samtliga delar av riket med undantag av Norrland och Dalarna, dels söka utröna var sådana marker äro till finnandes, vilka genom bottenavledning eller avdikning kunna snarast bringas till lönande odling av huvudsakligen säd eller rotfrukter, dels ock föranstalta därom, att undersökningsarbete med därtill hörande förrättningar för erhållande av statsunderstöd i form av odlingslån och bidrag från allmänna avdikningsanslaget må utan dröjsmål av vederbörande under lantbruksstyrelsen stående tjänstemän (lantbruksingenjörerna) utföras och slutbehandlas, därvid lantbruksstyrelsen bör bemyndigas att hos vederbörande underlydande förrättningsmän (lantbruksingenjörerna) anställa lämpliga, tillfälliga tjänstebiträden, åt vilka staten bör lämna reseersättningar och dagtraktamente jämte månatligt arvode under tjänstetiden. Angående sådana vattenavlednings- och avdikningsarbeten, vilka efter vederbörlig förrättnings avslutande och trädande i laga kraft bliva påbörjade innevarande eller näst påföljande år samt varda avslutade och behörigen godkända före 1926 års utgång, synes riksdagen böra besluta, att bidrag från allmänna avdikningsanslaget må enligt i övrigt för sådant bidrags åtnjutande gällande bestämmelser utgå med belopp, motsvarande högst

hälften av den enligt den fastställda arbetsplanen beräknade kostnaden för vattenavledningen och sådan avdikning, som ej är att hänföra till teg eller täckdikning, som ock den av lantbruksstyrelsen efter vederbörlig granskning godkända kostnad för till undersökningen och förrättningen erforderliga kartor och handlingar, som sökanden skall vidkännas i anledning av arbetsplanens upprättande och statsbidragets erhållande.

Riksdagen synes vidare böra besluta, att nödiga medel beviljas till dels höjande av allmänna avdikningsanslaget för vartdera av åren 1918 och 1919 med så stort belopp, som kan finnas skäligt utöver vad eljest till sådant anslag blivit av Kungl. Maj:t äskat, och dels täckande under förenämnda två år av de utgifter, som kunna erfordras till reseersättningar, dagtraktamenten och arvoden åt de tillfälliga tjänstebiträden, som enligt vad ovan nämnts kunna komma att anställas.

Genom anordningar av här ifrågasatta slag torde det vara möjligt att i sådan grad intressera vederbörande sakägare i vattenavlednings- och avdikningsföretag för sådana arbetens snara utförande, att förrättningarne rörande desamma kunna i avsevärd mån förenklas genom delägarnas enighet och samfällda strävan att komma i åtnjutande av de avsedda förmåner, som på detta sätt bjudas dem och som kunna komma dem till del endast genom skyndsamt behandling av den erforderliga förrättningen och snabbt utförande av företaget.

På grund av vad ovan anförts tillåta vi oss hemställa, att riksdagen måtte besluta:

att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt lantbruksstyrelsen att söka inhämta, var lämpliga odlingsmarker i berörda avseende äro till finnandes, och genom sina underordnade tjänstemän, i de fall som efter skedd prövning anses böra ifrågakomma, skyndsamt sätta sig i förbindelse med markägarna för de undersöknings- och syneförrättningar utförande, som enligt lag måste ske förrän anslag och lån kan sökas;

att höja bidraget från allmänna avdikningsanslaget med intill hälften av hela kostnaden för sådana odlingsföretag, som påbörjas under åren 1918, 1919, 1920 och avslutas före 1920 års utgång, samt därtill bevilja höjning med 400,000 kronor för vartdera året 1918 och 1919 å de belopp, som av Kungl. Maj:t äskats till allmänna avdikningsanslaget för dessa år;

att ett anslag av högst 36,000 kronor måtte ställas till lantbruksstyrelsens förfogande för vartdera av åren 1918 och 1919 för anskaffande av lämpliga biträden åt lantbruksingenjörerna för berörda ändamål.

Stockholm den 25 januari 1918.

Oscar Carlström.

Oscar Osberg.
